



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

SLUŽBA ZA TRANSPARENTNOST,
INTEGRITETO IN POLITIČNI SISTEM

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 87 11
F: 01 478 86 51
E: gp.mnz@gov.si
www.mnz.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
predlagam.vladi@gov.si
gp.ukom@gov.si

Številka: 092-469/2014/2 (107-06)
Datum: 3. 9. 2014

Zadeva: Predlagam vladi.si predlog 6015-234: Dvig volilne udeležbe - ODGOVOR

V mnenje smo prejeli predlog za dvig volilne udeležbe, ki bi po predlagateljevem mnenju na dolgi rok znižal vrtooglave stroške volitev in referendumov. Predlagatelj predlaga na vsakem volišču uporabo računalnikov in posledično elektronsko glasovanje. Na vsakem volišču naj bi bil zaposleni, ki bi vsakemu volivcu razložil način glasovanja. Vsi rezultati bi bili takoj na voljo, brez stroškov, saj bi računalniški program glasove samodejno seštel. Dodatna prednost takega glasovanja bi bila po predlagateljevem mnenju, da bi lahko volivec preko spletnega portala volil iz domačega naslanjača, kar bi povečalo volilno udeležbo. Predlaga tudi, da bi bila na glasovnici možnost izbire "nihče" oz. "neopredeljen" ter da bi imelo ljudstvo možnost izbrati brezvladje. Kar zadeva samo volilno udeležbo predlagatelj predlaga uvedbo finančne kazni za tiste, ki se iz neupravičenih razlogov ne udeležijo volitev.

Ministrstvo za notranje zadeve je resorno pristojen organ za pripravo predlogov predpisov in neobveznih pravnih mnenj glede uporabe določb zakonov s področja volilne zakonodaje. V nadaljevanju podajamo mnenje v zvezi z dotičnim predlogom.

V okviru pobude predlagatelj predlaga možnost zagotovitve elektronskega glasovanja. Posamezne pobude za elektronske volitve oziroma elektronsko glasovanje se v družbi sicer pojavljajo periodično v času, ko se bližajo volitve. Mnenja v strokovni javnosti o uvajanju sistemov e-volitve so deljena. Pri tem je potrebno opozoriti, da pojem e-volitve zajema dve vrsti volitev, in sicer elektronske volitve, pri katerih volivci lahko glasujejo s pomočjo elektronske naprave na klasičnem volišču ter internetne volitve (nekateri to vrsto e-volitev imenujejo i-volitve), kjer volivci lahko glasujejo preko interneta (volivci obiščejo posebno volilno spletno stran, kjer se elektronsko identificirajo in oddajo svoj glas). V Republiki Sloveniji je bilo do sedaj opravljenih že več strokovnih študij in analiz, v katerih so avtorji le teh natančno proučili prednosti in slabosti elektronskih oziroma internetnih volitev. Po mnenju zagovornikov e-volitev bi bile le-te tehnološka posodobitev, ki bi omogočale lažji dostop do pravice glasovanja. Postopek volitev bi bil poenostavljen, zato bi po njihovem mnenju to povečalo udeležbo na volitvah, hkrati bi bile e-volitve tudi cenejše. Na drugi strani pa so nasprotniki e-volitev zaskrbljeni predvsem zaradi njihovega varnostnega vidika, saj informacijska tehnologija po njihovem mnenju ne zagotavlja ustavne pravice neposrednega in tajnega glasovanja, poleg tega tudi onemogoča nadzor nad izvedbo volitev ter širši javnosti ne daje jasnega zagotovila, da objavljeni rezultat dejansko odraža voljo volivcev. Vlada je v preteklih letih, tudi na podlagi opravljenih študij pripravila več predlogov sprememb zakonodaje, vendar so bili vsi poskusi

uvedbe e-volitev zaradi nezadostne politične podpore zaenkrat neuspešni. Področju e-volitev se precej posvečajo tudi v okviru Sveta Evrope¹.

Glede na vse navedeno in glede na izkušnje z internetnim volilnim sistemom v tujini, menimo, da bo v zvezi s tem še potreben širši razmislek, da je najbolj primerno postopno uvajanje tega dodatnega načina glasovanja. Na ministrstvu se zavedamo kompleksnosti e-volitev, z delom na tem projektu pa bomo, tudi v okviru širše razprave, nadaljevali.

Kar zadeva predloga, da se na volitvah lahko izbere opcijo "nihče" oz. "neopredeljen" ali da bi imelo ljudstvo možnost izbrati brezvladje pa odgovarjamo naslednje:

Prvi odstavek 73. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06) določa, da se glasovanje opravi z glasovnico. Drugi odstavek istega člena zakona določa vsebino glasovnice, t.j., da glasovnica o kandidatih v volilnih okrajih vsebuje oznako volilne enote, oznako volilnega okraja, zaporedne številke in imena list kandidatov po vrstnem redu iz seznama list kandidatov ter priimke in imena kandidatov, o katerih se glasuje v volilnem okraju ter navodilo o načinu glasovanja. Tretji odstavek pa določa, da volivec glasuje samo za enega kandidata ter da glasuje tako, da na glasovnici obkroži zaporedno številko pred priimkom in imenom kandidata, za katerega glasuje.

Iz zgornjega pisanja je razvidno, da je način glasovanja na volitvah že vnaprej predpisan in izveden po predpisanem postopku, ki je opredeljen v ustavi in zakonodaji, za sprejem sprememb temeljne volilne zakonodaje pa je potrebno visoko politično soglasje. Za sprejem Zakona o volitvah v državni zbor je namreč potrebna dvotretjinska večina glasov vseh poslancev.

Volitve so politični postopek, med katerim cenzusno določeni ljudje oddajo svoj glas, ki predstavlja njihovo pravico do udeležbe v političnem dogajanju ter tako prenesejo svoje pravice na drugo osebo - politika, ki se s tem ukvarja poklicno. Namen volitev je torej, da ljudje izberejo svoje predstavnike. Predlog, da bi ljudje imeli možnost izbrati brezvladje se nam zdi neprimeren.

V zvezi s predlogom glede uvedbe finančne kazni za tiste, ki iz neupravičenih razlogov ne volijo pa pojasnjujemo, da obvezna udeležba na volitvah sicer pomaga pri doseganju večje udeležbe je pa vprašanje ali to prispeva k večji demokratičnosti. Udeležba na volitvah je pravica in ne dolžnost in tako jo razume ves napredni svet. Pa tudi tam, kjer je udeležba obvezna, sankcij proti tistim, ki ne pridejo na volitve, večinoma sploh ne izvajajo. Ustavni pravnik dr. Igor Kaučič meni, da bi bilo smiselno volilno udeležbo spodbujati na drugačne načine – s promocijo in poudarjanjem pomena volitev, ljudi naj k udeležbi nagovarjajo ugledne osebnosti. Tudi dr. Rajko Pirnat pravi, da obvezna udeležba ne bi bila smiselna. Države, ki imajo to tako urejeno, so redkost. Volitve so po njegovem mnenju pravica in za pravico je značilno, da jo lahko njen imetnik uveljavi ali pa ne. Tisti, ki ne gredo volit, odločitev pač prepustijo tistim, ki gredo. Legitimnost volitev se po Pirnatovem mnenju res začne manjšati, ko pride na volitve manj kot polovica volilnih upravičencev, a tudi take volitve so legalne. Nasprotniki instituta obvezne volilne udeležbe pravijo, da je nizka volilna udeležba tudi dobra stvar, saj je le-ta lahko namreč legitimen pokazatelj nezadovoljstva in nekakšen opozorilni znak politični opciji. Iz tega vidika obvezna volilna udeležba zmanjšuje možnost takšne legitimne poti izkazovanja nezadovoljstva državljanov. Dodaten vpliv na delež neveljavnih glasov pa ima tudi izvajanje oziroma neizvajanje sankcij, saj je delež neveljavnih glasov v državah z obvezno udeležbo na volitvah, kjer sankcije izvajajo, večji, kot na primeru držav, kjer sankcij ni.

Glede na navedeno menimo, da predlog št. 6015-234 ni primeren za nadaljnjo obravnavo, razen v delu, ki se nanaša na e-glasovanje. Z delom na tem projektu bo ministrstvo, kot je bilo že zgoraj navedeno, nadaljevalo.

¹ Glej gradivo dostopno na: <http://www.coe.int/t/dgap/democracy/activities/ggis/E-voting/>

S spoštovanjem !

Pripravila:
Marina Rebec
svetovalka

mag. Mateja Prešern
vodja službe

POSLANO:
- naslovníku